

# МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

## Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

### Кафедра Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

*[Signature]*

18.09 2020 року

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗПН09

Економіка та організація виробництва

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 173

Авіоніка,

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Електротехнічні комплекси та системи літальних апаратів

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Фізико-технічний інститут, Електротехнічний факультет

(назва інституту, факультету)

мова навчання українська

Робоча програма Економіка і організація виробництва для студентів  
(назва навчальної дисципліни)  
спеціальності 173 «Авіоніка», освітня програма (спеціалізація) Електротехнічні комплекси та системи літальних апаратів


« 04 » 09 2019 року. – 12 с.

Розробник: Ткаченко А.М. зав. каф. ПТБД, д.е.н., проф.  
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»


Протокол від « 04 » вересня 2019 року № 1

Завідувач кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»

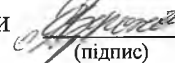
« 04 » 09 2019 р.  (А.М. Ткаченко)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією електротехнічного факультету

Протокол від «        »        2019 року №       

«        »        2019 року Голова  (М.І. Антонов)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми Електромеханічні системи автоматизації та електропривод

«        »        2019 року Керівник групи  (А.В. Пирожок)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

### Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 17 <u>«Електроніка та телекомунікації»</u> (шифр і найменування)	обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 173 «Авіоніка» (код і найменування) Освітня програма <u>Електротехнічні комплекси та системи літальних апаратів</u>	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 1		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ - _____ (назва)		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин – 90		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	<b>Лекції</b>	
		14 год.	4 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		14 год.	2 год.
		<b>Інші</b>	
		2 год.	-
		<b>Самостійна робота</b>	
		60 год.	84 год.
		<b>Індивідуальні завдання: -</b>	
		Вид контролю: диференційний залік	

#### Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50%

для заочної форми навчання – 7,1%

## 1. Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни це підготовка фахівців, які здатні розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми використання і впровадження систем та пристроїв авіоніки, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов їх функціонування.

Завдання вивчення дисципліни «Економіка і організація виробництва» пов'язані з формуванням:

- системи взаємозалежних (взаємообумовлених і взаємозалежних) факторів виробництва й реалізації продукції суб'єктами господарювання у сфері діяльності електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів;
- інструментарію (системи принципів, методів і показників), що забезпечує порівнянню вартісну оцінку витрат і результатів діяльності суб'єктів господарювання;
- аналітичного апарату й організаційної основи, що гарантують пошук і реалізацію найбільш ефективних шляхів виробництва й реалізації продукції;
- мотиваційного інструментарію, необхідного для того, щоб визначати мету й знаходити засоби досягнення ефективного господарювання;
- вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління суб'єктом господарювання, формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати **загальні компетентності:**

ЗК 1.Здатність застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК 3.Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

**Фахові компетентності:**

ФК 1.Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері авіоніки автономно і відповідально, дотримуючись законодавчої та нормативно-правової бази, а також державних та міжнародних вимог.

ФК 2. Здатність використовувати основи електроніки, схемотехніки при розв'язанні практичних завдань авіоніки.

ФК. 8 Здатність описувати і використовувати сучасні технології виготовлення систем авіоніки.

ФК 9. Здатність обґрунтовувати технічні і економічні характеристики систем і пристроїв.

ФК 10. Здатність обґрунтовувати прийняті рішення, ефективно працювати автономно та у складі колективу.

По завершенню вивчення дисципліни студент повинен застосовувати економічні показники для розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем авіоніки та систем керування під час професійної діяльності та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

## **2. Програма навчальної дисципліни**

**Змістовий модуль 1. Теорії та різновиди систем комунікацій, управління даними, та середовище їх функціонування у сфері електротехнічних комплексів і систем літальних апаратів.**

**Тема 1. Вступ до курсу «Економіка і організація виробництва» у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Мета, предмет і завдання курсу «Економіка і організація виробництва». Знання з дисципліни «Економіка і організація виробництва» дають можливість з'ясувати основні принципи формування і використання виробничого потенціалу в сучасних умовах використання технології виготовлення систем авіоніки, опанувати форми і методи господарювання і на цьому підґрунті розробити конкретні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних ринкових умовах.

Знати державне та міжнародне нормативне регулювання діяльності у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів. Вміти пов'язувати національну економіку країни із сукупністю взаємопов'язаних галузей, які відрізняють її національне господарство від господарств інших країн.

**Тема 2. Специфіка підготовки персоналу підприємств сфери електротехнічних комплексів, показники продуктивності та оплати праці.**

Характеристика всієї сукупності працівників сфери електротехнічного комплексу: трудові ресурси, трудовий колектив, трудовий потенціал, кадри, персонал підприємства. Поняття класифікація та структура персоналу. Показники вирахування продуктивності праці на підприємствах електротехнічного комплексу: натуральні, вартісні. Фактори росту продуктивності праці на підприємстві.

Оплата праці: сутність, функції, державна політика й основи організації. Складові механізми реалізації соціально-економічної політики держави у сфері оплати праці. Форми та основні системи оплати праці.

**Тема 3. Основний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Загальна характеристика капіталу. Поняття основних фондів, загальна класифікація та склад. Значення основних фондів у процесі розширеного відтворення. Виробнича структура основних фондів. Зношування й амортизація

основних фондів і порядок їх відшкодування. Методи амортизації основних фондів. Економічна роль підвищення використання основних фондів. Показники використання основних фондів.

#### **Тема 4. Інтелектуальний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Поняття інтелектуальної власності. Нематеріальні активи, поняття захист прав власності. Реалізація прав власності на нематеріальні ресурси. Строки зношування нематеріальних активів. Оцінювання вартості нематеріальних активів.

#### **Тема 5. Оборотний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Поняття оборотного капіталу і його відмінність від основних фондів. Склад і структура оборотного капіталу. Джерела утворення оборотного капіталу. Нормування оборотного капіталу. Показники й шляхи поліпшення використання оборотного капіталу.

#### **Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Загальна характеристика витрат. Класифікація витрат та їх структура. Економічна сутність собівартості продукції. Система управління витратами: функціональна й організаційна її побудова. Особливості управління витратами у коротко- та довгостроковому періодах. Кошторис підприємства та собівартість продукції. Калькулювання собівартості продукції та методи. Шляхи зниження собівартості продукції.

#### **Тема 7. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.**

Поняття доходу та прибутку суб'єктів господарювання. Визначення фінансового результату діяльності підприємств у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів. Прибуток підприємства, його формування та використання. Види та функції прибутку. Схема розподілу прибутку та характеристика факторів, що впливають на його величину. Рентабельність: поняття, види та шляхи підвищення.

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інші	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Теорії та різновиди систем комунікацій, управління даними, та середовище їх функціонування у сфері електротехнічних комплексів і систем літальних апаратів													
Тема 1. Вступ до курсу «Економіка і організація виробництва» у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12	
Тема 2. Специфіка підготовки персоналу підприємств сфери електротехнічних комплексів, показники продуктивності та оплати праці	12	2	2	-	-	8	12	0,5	-	-	-	11,5	
Тема 3. Основний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	13	2	2	-	-	9	13	1	1	-	-	11	
Тема 4. Інтелектуальний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	12	2	2	-	-	8	12	0,5	-	-	-	11,5	
Тема 5. Оборотний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	13	2	2	-	-	9	13	0,5	0,5	-	-	12	
Тема 6. Витрати на виробництво та реалізацію продукції у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	13	2	2	-	-	9	13	0,5	-	-	-	12,5	
Тема 7. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	15	2	2	-	2	9	15	1	0,5	-	-	13,5	
Разом за змістовим модулем 1	90	14	14	-	2	60	90	4	2	-	-	84	
Разом	90	14	14	-	2	60	90	4	2	-	-	84	

### 4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачається навчальним планом	
2		
...		

### 5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Економіка і організація виробництва» у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів	2/-
2	Специфіка підготовки персоналу підприємств сфери електротехнічних комплексів, показники продуктивності та оплати праці	2/-
3	Основний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	2/1
4	Інтелектуальний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	2/-
5	Оборотний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	2/0,5
6	Витрати на виробництво та реалізацію продукції у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	2/-
7	Фінансово-економічні результати діяльності підприємств у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів	2/0,5
	Усього	14/2

### 6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачається навчальним планом	
2		
...		

### 7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Економіка і організація виробництва» у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів	8/12
2	Специфіка підготовки персоналу підприємств сфери електротехнічних комплексів, показники продуктивності та оплати праці	8/12
3	Основний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	9/12
4	Інтелектуальний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	8/12
5	Оборотний капітал у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	9/12
6	Витрати на виробництво та реалізацію продукції у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів.	9/12
7	Фінансово-економічні результати діяльності підприємств у сфері електротехнічних комплексів та систем літальних апаратів	9/12
	Усього	60/84

### 8. Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання планується виконання контрольної роботи.



## **9. Методи навчання**

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

## **10. Методи контролю**

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторне розв’язання задач, тестування.

## **11. Очікувані результати навчання з дисципліни**

По завершенню вивчення дисципліни студент повинен

РН 1 Адаптуватися до змін технологій професійної діяльності, прогнозувати їх вплив на кінцевий результат.

РН 4 Розуміти стан і перспективи розвитку предметної області

РН 5 Організовувати власну професійну діяльність, обирати оптимальні методи та способи розв’язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності

РН 10 Ефективно планувати і організовувати свій робочий час, підтримувати власні здоров’я та працездатність, у тому числі за допомогою активного відпочинку та здорового способу життя.

РН 11 Розробляти технічні вимоги до систем та пристроїв авіоніки; здійснювати проектування систем та пристроїв авіоніки з урахуванням вимог замовника та нормативно-технічної документації.

РН 19 Оцінювати технічні і економічні характеристики прийнятих рішень для забезпечення ефективності та високої якості розробок

## **12. Засоби оцінювання**

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є диференційний залік у 7 семестрі.

Поточний контроль знань студентів з дисципліни «Економіка і організація виробництва» являє собою оцінку рівня виконаних:

- а) практичних занять:

- поточний контроль (вибіркове опитування теоретичного матеріалу та розв’язання практичних завдань);
- оцінка самостійних завдань;
- б) тестування із змістовного модулю;
- в) виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання.

### 13. Критерії оцінювання

Сума балів формується за 100-бальною шкалою.

Під час контролю враховуються наступні види робіт:

- активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 20 балів;
- захист домашнього завдання студента оцінюється до 40 балів;
- аудиторна контрольна робота – до 40 балів.

#### Диференційний залік

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1							100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
14	14	14	14	15	14	15	

T1, T2, ... T7 – теми змістових модулів.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

### 14. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з дисципліни «Економіка і організація виробництва» [Електронний ресурс] / Укладач А.М. Ткаченко.

2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Економіка і організація виробництва» [Електронний ресурс] / Укладач А.М. Ткаченко.

## 15. Рекомендована література

### Базова

1. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 р. N 3393-VI ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
2. ВР України, Закон "Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" від 21.03.2017 N 1965-VIII). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/TM056169.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM056169.html)
3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». – № 236/96 ВР. XII від 07.06.1996 р.
4. Закон України «Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності». – № 2132 від 18.02.1992 р.
5. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. // Урядовий кур'єр. – 1995.
6. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». – № 3687-XII від 15.12.1993 р.
7. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів». – № 752-XIV від 16.06.1999 р.
8. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» – № 3689-XII від 15.12.1993 р.
9. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки». – № 3688-XII від 15.12.1993 р.
10. Закон України «Про оплату праці» от 24.03.95 р. – № 108/95-ВР.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" від 27 квітня 2000 р. № 92 // Бухгалтерія. – 2001. – № 30(445). – 23 липня. – С.12-15.
12. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Видавництво: А.С.К., 2004. – 400 с: іл. – (учнів. б-ка).
13. Гулін Д.В., Максименко О.Л. Система контролінгу на промисловому підприємстві // Маркетинг в Україні. – 2000. – № 4. – С. 20-24.
14. Економіка енергетики: учебник / Под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника, д.э.н., проф. И.Н. Сотник. – Сумы: Университетская книга, 2015. – 378 с.
15. Економіка виробничого підприємництва: Навч. посібник / За ред. Й.М. Петровича. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2009.
16. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2001. – 335 с.
17. Економіка підприємства: Навч. посіб. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 400 с: іл. – (Унів. б-ка).
18. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток; За ред. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001.
19. Енергетичний менеджмент / Під ред. Ю.В. Дзядичевич, М.В. Буряк, Р.І. Розум. – Тернопіль: Економічна думка, 2010.
20. Економіка підприємства: підручник / М.Г. Грещак, В.М. Колот, О.Г. Мендрул та ін., за ред. Г.О. Швиданенко [вид. 4-те, перероб. і доп.]. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.

### Допоміжна

1. Кальченко А.Г. Логістика: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 148 с.
2. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы и политика. В 2 т. Т. 1 / Пер. с англ. – М.: Республика, 1992.
3. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов: Учебное пособие. – К.: Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304 с.
4. Семенов Г.А., Ткаченко А.М. Организация управления активами предприятия и их источниками: Монография. – Запорожье: ЗГИА, 2004. – 346 с., илл.
5. Семернікова І.О., Мешкова-Кравченко Н.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник (Курс лекцій). – Херсон: ОЛДІ - плюс, 2003. – 312 с.
6. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 436 с.
7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2014.
8. Адаманчук Т.Р. Проблеми забезпеченості безпеки використання повітряних суден в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5>. Тези 2018/31-Розвиток України як авіаційної держави - правовий аспект (ЮІ) круглий стіл.pdf
9. Розпорядження «Про затвердження Концепції розвитку системи регулювання авіаційної діяльності у сфері створення та використання малих повітряних суден» від 14 квітня 2004 р. N 234-р КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/234-2004-%D1%80>
10. Безпека цивільної авіації та відповідальність у міжнародному повітряному праві [Електронний ресурс]. – Режим доступа до документу: [http://pidruchniki.com/1421092346743/pravo/bezpeka\\_tsivilnoyi\\_aviatsiyi\\_vidpovid\\_alnist\\_mizhnarodnomu\\_povitryanomu\\_pravi](http://pidruchniki.com/1421092346743/pravo/bezpeka_tsivilnoyi_aviatsiyi_vidpovid_alnist_mizhnarodnomu_povitryanomu_pravi).
11. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 21.03.2017 № 1965-VIII ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1965-19>

### 16. Інформаційні ресурси

1. Електронний ресурс Державної служби статистики [Електронний ресурс]: Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Електронний ресурс Державної податкової служби України [Електронний ресурс]: Режим доступа: <http://sts.gov.ua/>
3. Електронний ресурс законодавчої бази України. [Електронний ресурс]: Режим доступа: [https://ips.ligazakon.net/document/view/t113393?ed=2020\\_01\\_14](https://ips.ligazakon.net/document/view/t113393?ed=2020_01_14)